บทที่ 4
การผลิตและการตลาดลำไยในจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน

4.1 ความเป็นมาของลำไย

ถิ่นกำเนิดของลำไยสันนิษฐานว่าอยู่ในประเทศจีนตอนใต้ เนื่องจากมีการปลูกกันมานานหลายพันปี มีการปลูกกันมากในมณฑลฟูเกียน (Fukien) กวางตุ้ง (Guang Dong) กวางสี (Guangxi) ไต้หวัน (Taiwan) และเสฉวน (Szecchuen) โดยมีศูนย์กลางอยู่ที่มลฑลฟูเกียน

การแพร่กระจายของลำไยจากประเทศจีนนี้ได้แพร่เข้าไปสู่อินเดีย ลังกา พม่า ฟิลิปปินส์ ยุโรป สหรัฐอเมริกา (มลรัฐฮาวายและฟลอริดา) คิวบา หมู่เกาะอินเดียตะวันตก และเกาะมาดากัสกา ส่วนในประเทศไทยนั้น สันนิษฐานว่าลำไยมาจากประเทศจีนตอนใต้ นอกจากนี้ยังพบลำไยตามป่าของประเทศไทยในจังหวัดเชียงใหม่ และเชียงรายซึ่งเป็นลำไยพื้นเมือง มีผลขนาดเล็กขึ้นอยู่มาก และเรียกกันว่าลำไยธรรมดา จนกระทั่ง พ.ศ. 2439 มีชาวจีนคนหนึ่งนำลำไยกิ่งตอน 5 กิ่ง จากประเทศจีนมาถวายเจ้าดารารัศมี ซึ่งเป็นพระชายาของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เจ้าดารารัศมีได้แบ่งลำไยเอาไว้ปลูกที่กรุงเทพฯ 2 กิ่ง ส่วนอีก 3 กิ่ง ได้มอบให้เจ้าน้อยตั๋น ณ เชียงใหม่ ผู้เป็นน้องชายนำมาปลูกที่เชียงใหม่ บ้านน้ำโท้ง ตำบลสบแม่ข่า อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ได้ขยายแพร่พันธุ์ไปทั้งจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดใกล้เคียงโดยเฉพาะจังหวัดลำพูน ในอดีตการขยายพันธุ์ลำไยทำโดยการเพาะเมล็ดจึงทำให้เกิดการกลายพันธุ์ขึ้น (พาวิน, 2543) ดังนั้นในปัจจุบันจึงมีวิธีการขยายพันธุ์ลำไยที่นิยมมากที่สุดคือ การตอนกิ่ง ทั้งนี้เพราะเป็นวิธีที่ง่าย และได้ต้นลำไยตรงตามพันธุ์ แต่มีข้อเสียคือต้นลำไยไม่มีรากแก้วจึงมักโค่นล้มเมื่อมีลมพายุ

หลังจากนั้นได้มีการแพร่ขยายการปลูกลำไยไปสู่อำเภอต่างๆ ในจังหวัดเชียงใหม่และลำพูนอย่างมากมาย บริเวณที่มีการปลูกหนาแน่น ได้แก่ บริเวณติดกับแม่น้ำปิง แม่น้ำกวง แม่น้ำทา และแม่น้ำลี้ เป็นต้น เพราะมีความเชื่อว่าลำไยจะสามารถเจริญเติบโตได้ดีบริเวณที่มีดินลักษณะน้ำไหลทรายมูลซึ่งเป็นดินที่มีการทับถมจากแม่น้ำ มีความอุดมสมบูรณ์และสามารถระบายน้ำได้ดี เช่น ที่บ้านหนองช้างคืน จังหวัดลำพูน ติดแม่น้ำปิง พบว่ามีลำไยต้นหนึ่งสามารถให้ผลผลิตคิดเป็นรายได้มากกว่าหนึ่งหมื่นบาทในปี พ.ศ. 2510 และเป็นแหล่งขยายพันธุ์ที่สำคัญ แสดงว่าเดิมแล้วลำไยปลูกกันมากในที่ลุ่มและมีน้ำให้ลำไยอย่างสมบูรณ์ แต่ในปัจจุบันได้มีการนำลำไยไปปลูกในบริเวณที่ดอนเชิงเขามากขึ้น ต้องมีการจัดหาแหล่งน้ำให้แก่ลำไย สำหรับแหล่งปลูกลำไยในประเทศ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ไทยที่สำคัญในปัจจุบันคือ จังหวัดที่อยู่ในเขตภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน เชียงราย ลำปาง แพร่ น่าน และพะยา และในปัจจุบันได้มีการแพร่กระจายไปยังจังหวัดต่างๆในทุกภาคของประเทศ (อนันต์, 2547)

4.2 พันธุ์ลำไยที่ปลูกในประเทศไทย

ลำไย (Longan) มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Dimocarpus longan* Lour. อยู่ในวงศ์ Sapindaceae (สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 6, 2554) ซึ่งพันธุ์ลำไยที่พบในปัจจุบันอาจแบ่งได้ 2 ชนิด (อนันต์, 2547) ดังต่อไปนี้ คือ

4.2.1 ลำไยเครือหรือลำไยเถา (รายละเอียดในภาคผนวก ก)

4.2.2 ลำไยต้น สามารถแบ่งออกได้ 2 ชนิดคือ (รายละเอียดในภาคผนวก ก)

4.2.2.1 ลำไยพื้นเมืองหรือลำไยกระดูก

4.2.2.2 ลำไยกะโหลก พันธุ์ลำไยกะโหลกที่ปลูกในประเทศไทย ได้แก่

1) พันธุ์อีดอหรือดอ ลำไยพันธุ์ดอแบ่งตามสีของยอดอ่อนได้ 2 ชนิดคือ อีดอยอดแดง และอีดอยอดเขียว นอกจากนี้ลำไยพันธุ์อีดอยังแบ่งตามลักษณะของก้านช่อผลได้ 2 ชนิดคือ อีดอก้านอ่อน เปลือกของผลจะบาง และอีดอก้านแข็ง เปลือกผลจะหนา

2) พันธุ์ชมพูหรือสีชมพู

3) พันธุ์แห้วหรืออีแห้ว

4) พันธุ์เบี้ยวเขียวหรืออีเบี้ยวเขียว

5) พันธุ์ใบดำหรือกะโหลกใบดำหรืออีดำ

6) พันธุ์แดงหรืออีแดงกลม

7) พันธุ์เพชรสาคร

8) พันธุ์เหลืองหรืออีเหลือง

แม้ว่าพันธุ์ลำไยที่ปลูกในประเทศไทยมีหลายพันธุ์ก็ตาม แต่พันธุ์ลำไยที่นิยมปลูกและมีความสำคัญในเชิงการค้าในปัจจุบันคือ พันธุ์ดอ ซึ่งผลผลิตลำไยไทยส่วนใหญ่มาจากพันธุ์ดอ เหตุที่พันธุ์ดอได้รับความนิยมเนื่องจากการดูแลรักษาง่าย ทนทานต่อโรค ให้ผลผลิตสม่ำเสมอ ผลผลิตที่ได้รับมีคุณภาพดี กล่าวคือเนื้อหนาและกรอบ มีรสหวาน กลิ่นหอม เมล็ดเล็ก จึงเป็นที่ต้องการของตลาด โดยเฉพาะตลาดต่างประเทศและโรงงานลำไยกระป๋อง ซึ่งในขณะนี้ลำไยของไทยจัดได้ว่าเป็นพันธุ์ที่ดีที่สุดในโลก

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

พันธุ์ลำไยในจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน

ในจังหวัดเชียงใหม่พันธุ์ลำไยที่ปลูกส่วนใหญ่คือ พันธุ์ดอ โดยปลูกมากที่สุดเป็นร้อยละ 92 รองลงมาเป็นพันธุ์ชมพู ร้อยละ 2.5 พันธุ์แห้ว ร้อยละ 2 พันธุ์อื่นๆ ร้อยละ 2 และพันธุ์เบี้ยวเขียว ร้อยละ 1.5 ตามลำดับ (สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่, 2554) เช่นเดียวกันในจังหวัดลำพูนพันธุ์ลำไยที่เกษตรกรนิยมปลูกมากที่สุด คือ พันธุ์ดอ ซึ่งมีการเพาะปลูกกว่าร้อยละ 90 ของพื้นที่ทั้งหมด (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดลำพูน, 2550)

4.3 การผลิตลำไย

ในปัจจุบันการผลิตลำไยในประเทศไทยได้มีการเพาะปลูกกันอย่างแพร่หลายภายในประเทศ โดยแหล่งผลิตลำไยที่สำคัญอยู่ทางภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน เชียงราย พะเยา ลำปาง แพร่ ตาก และน่าน ซึ่งใน 3 จังหวัดแรกนั้นมีพื้นที่ปลูกคิดเป็นร้อยละ 69.81 ของพื้นที่ปลูกทั้งหมดของประเทศ ส่วนในภาคอื่นๆ ที่มีการเพาะปลูกคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลาง โดยแหล่งผลิต 5 อันดับแรกของประเทศ คือ จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน เชียงราย จันทบุรี และพะเยา (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2553)

การผลิตลำไยในอดีตจะทำการผลิตและเก็บเกี่ยวตามฤดูกาล ต่อมาในปี 2540 ได้มีการใช้โพแทสเซียมคลอเรตเพื่อกระตุ้นให้ลำไยออกดอกติดผลทั้งในฤดูและนอกฤดู จึงทำให้พื้นที่ปลูกลำไยกระจายเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จากการเพิ่มพื้นที่ปลูกนั้นทำให้ผลผลิตออกสู่ตลาดพร้อมกันจำนวนมากจนเกิดปัญหาผลผลิตล้นตลาด จึงทำให้ลำไยมีราคาตกต่ำในช่วงฤดูกาล ดังนั้นการผลิตลำไยนอกฤดูโดยการใช้โพแทสเซียมคลอเรตจึงช่วยแก้ปัญหาผลผลิตกระจุกตัวและลดความเสี่ยงในด้านราคาที่ตกต่ำในช่วงฤดูกาล (สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 1, 2551) ในปัจจุบันเกษตรกรผู้ปลูกลำไยจึงมีทางเลือกในการผลิตลำไยเพิ่มขึ้นโดยสามารถทำการผลิตลำไยเฉพาะในฤดู หรือทำการผลิตทั้งในฤดูและนอกฤดู หรือเลือกทำการผลิตเฉพาะนอกฤดูก็ได้

4.3.1 พื้นที่ปลูกลำไย

พื้นที่การปลูกลำไยของประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 -2553 โดยในปี พ.ศ. 2547 มีพื้นที่ปลูกลำไย 930,822 ไร่ (เนื้อที่ให้ผลผลิต 680,294 ไร่) และเพิ่มขึ้นเป็น 1,030,993 ไร่ (เนื้อที่ให้ผลผลิต 955,562 ไร่) ในปี พ.ศ. 2553 ส่วนผลผลิตและผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ในปี พ.ศ. 2553 ลดลงเป็น 515,955 ตัน (540 กก./ไร่) จาก 597,272 ตัน (878 กก./ไร่) ในปี พ.ศ. 2547

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ดังตารางที่ 4.1 เนื่องจากราคาไม่จูงใจให้เกษตรกรเพิ่มการลงทุนในการดูแลรักษา และสภาพอากาศที่แปรปรวนทำให้ลำไยติดผลลดลง (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เขต 1, 2553)

ตารางที่ 4.1 เนื้อที่ยืนต้น เนื้อที่ให้ผลผลิต ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ รวมทั้งประเทศ ปี 2547-2553

ปี	เนื้อที่ยืนต้น (ไร่)	เนื้อที่ให้ผล (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (กก.)
2547	930,822	680,294	597,272	878
2548	1,012,932	820,985	712,178	867
2549	1,008,070	870,125	471,892	542
2550	1,009,830	939,029	495,457	528
2551	1,035,556	966,831	1,138,982	493
2552	1,044,359	968,717	623,027	643
2553	1,030,993	955,562	515,955	540

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เขต 1, 2553

จากตารางที่ 4.2 ในปี พ.ศ. 2551 พื้นที่ปลูกลำไยในภาคเหนือมีทั้งหมด 927,684 ไร่ พื้นที่ให้ผลผลิต 874,442 ไร่ ผลผลิตรวม 382,114 ตัน และผลผลิตต่อไร่ 437 กก. ดังนั้นเมื่อเปรียบเทียบกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลางแล้ว จึงเห็นได้ชัดว่าภาคเหนือเป็นแหล่งผลิตลำไยที่สำคัญของประเทศ และเนื่องจากจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูนมีการเพาะปลูกและมีปริมาณผลผลิตมากที่สุดเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่นๆ จึงทำให้ทั้งสองจังหวัดเป็นแหล่งปลูกที่สำคัญของประเทศไทย ในตารางที่ 4.3 แสดงถึงพื้นที่เพาะปลูก พื้นที่ให้ผลผลิต ผลผลิตรวม และผลผลิตต่อไร่ในภาคเหนือของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2552-2554 ซึ่งจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูน มีพื้นที่เพาะปลูก พื้นที่ให้ผลผลิต ผลผลิตรวม และผลผลิตต่อไร่มากที่สุด ในรายละเอียดของตารางที่ 4.2 และตารางที่ 4.3 นั้น สาเหตุหลักของการเพิ่มขึ้นของพื้นที่ปลูกในปี 2551-2552 นั้น เนื่องมาจากผลผลิตของลำไยเป็นที่นิยมของผู้บริโภคทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ทั้งในรูปของผลสดและลำไยแปรรูป และลำไยยังจัดได้ว่าเป็นพืชที่มีการจัดการง่าย รวมถึงราคาที่ค่อนข้างดีเมื่อเปรียบเทียบกับการปลูกพืชชนิดอื่น ดังนั้นลำไยจึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่เกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน รวมถึงจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศให้ความสนใจเป็นอย่างมาก ทำให้เกษตรกรหันมาปลูกลำไยกันมากขึ้นและมีการขยายพื้นที่การเพาะปลูกทั่วไปในพื้นที่ที่สามารถปลูกได้ แต่ในปี พ.ศ. 2552- 2554 พื้นที่เพาะปลูกลดลง ซึ่งในจังหวัดเชียงใหม่มีพื้นที่ 318,760 ไร่ ในปี พ.ศ. 2552 ลดลง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

เป็น 308,969 ไร่ ในปี พ.ศ. 2554 และจังหวัดลำพูนมีพื้นที่ 274,308 ไร่ ในปี พ.ศ. 2552 ลดลงเป็น 272,255 ไร่ ในปี พ.ศ. 2554 และทั้งสองจังหวัดมีพื้นที่ให้ผลผลิตลดลง ส่วนผลผลิตรวมและผลผลิตต่อไร่ในจังหวัดเชียงใหม่ในปี พ.ศ. 2554 มีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้น แต่ในจังหวัดลำพูนผลผลิตรวมและผลผลิตต่อไร่ลดลงจากเดิม รายละเอียดดังตารางที่ 4.3 ดังนั้นพื้นที่ปลูกและผลผลิตที่เปลี่ยนแปลงไปจึงมักขึ้นอยู่กับสภาพพื้นที่ที่ปลูกลำไยหรือแหล่งที่ผลิตลำไยในแต่ละพื้นที่ รวมทั้งความแปรปรวนของสภาพอากาศในปีนั้นด้วย (สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่, 2554)

ตารางที่ 4.2 เนื้อที่ยืนต้น เนื้อที่ให้ผลผลิต ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่เป็นรายภาคและรายจังหวัดในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2551

จังหวัด	เนื้อที่ยืนต้น (ไร่)	เนื้อที่ให้ผลผลิต (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (กก.)
เหนือ	**927,684**	**874,442**	**382,114**	**437**
เชียงราย	134,981	128,725	40,646	316
พะเยา	62,296	52,695	16,631	316
ลำปาง	27,812	24,248	8,727	360
ลำพูน	275,871	265,395	120,399	454
เชียงใหม่	317,173	304,824	150,993	495
แม่ฮ่องสอน	2,779	2,696	1,566	581
ตาก	20,033	16,431	12,852	782
กำแพงเพชร	12,674	10,332	3,771	365
สุโขทัย	6,560	6,095	2,444	401
แพร่	11,260	10,407	3,781	363
น่าน	38,069	35,092	13,734	391
อุตรดิตถ์	9,335	9,156	3,040	332
พิษณุโลก	8,841	8,346	3,530	423
ตะวันออกเฉียงเหนือ	**54,834**	**51,105**	**20,335**	**398**
เลย	26,731	24,932	10,095	405
หนองบัวลำภู	5,922	4,781	1,955	409
อุดรธานี	6,641	6,525	1,931	296
หนองคาย	4,595	4,523	2,067	457

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

จังหวัด	เนื้อที่ยืนต้น (ไร่)	เนื้อที่ให้ผลผลิต (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (กก.)
ยโสธร	661	614	159	259
อุบลราชธานี	1,985	1,873	1,002	535
ศรีสะเกษ	2,442	2,344	755	322
ชัยภูมิ	3,688	3,516	1,143	325
นครราชสีมา	2,169	1,997	1,228	615
กลาง	**53,038**	**41,284**	**74,481**	**1,804**
สุพรรณบุรี	2,860	2,722	1,453	534
สระแก้ว	1,433	1,336	780	584
จันทบุรี	47,960	36,441	71,898	1,973
สมุทรสาคร	348	348	153	440
นครปฐม	437	437	197	451
รวมทั้งประเทศ	**1,035,556**	**966,831**	**476,930**	**493**

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2551ก

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 4.3 เนื้อที่ยืนต้น เนื้อที่ให้ผล ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ ใน 8 จังหวัดภาคเหนือของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2552-2554

จังหวัด	เนื้อที่ยืนต้น(ไร่)			เนื้อที่ให้ผล(ไร่)			ผลผลิต(ตัน)			ผลผลิตต่อไร่(กิโลกรัม)		
	ปี 2552	ปี 2553	ปี 2554	ปี 2552	ปี 2553	ปี 2554	ปี 2552	ปี 2553	ปี 2554	ปี 2552	ปี 2553	ปี 2554
เชียงราย	132,513	125,336	125,593	126,257	121,971	121,430	51,386	46,609	48,693	407	382	401
พะเยา	64,636	64,241	61,195	54,453	54,423	56,603	25,593	16,250	24,056	470	299	425
ลำปาง	27,812	26,979	26,672	25,947	26,979	26,672	9,190	1,253	8,775	354	466	329
ลำพูน	274,308	271,964	272,255	265,756	251,603	253,040	183,372	136,341	162,958	690	542	644
เชียงใหม่	318,760	315,331	308,969	309,985	303,783	304,770	189,401	152,346	195,358	611	501	641
ตาก	19,918	19,116	19,116	16,316	16,316	16,316	12,906	13,310	10,279	791	816	630
แพร่	9,309	7,759	7,509	8,456	7,687	7,437	4,093	2,800	3,681	484	364	495
น่าน	37,142	37,142	34,882	34,165	34,165	31,905	19,679	12,324	15,282	576	361	479
ลำไย 8 จว. ภาคเหนือ	**884,398**	**867,868**	**856,191**	**841,335**	**816,927**	**818,173**	**495,620**	**381,233**	**469,082**	**589**	**467**	**573**

ที่มา: สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่, 2554

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

แหล่งผลิตที่สำคัญในการผลิตลำไยของจังหวัดเชียงใหม่คือ อำเภอจอมทอง อำเภอพร้าว อำเภอสันป่าตอง อำเภอสารภี อำเภอดอยหล่อ อำเภอฮอด และอำเภอแม่แตง ตามลำดับ โดยที่อำเภอจอมทองมีพื้นที่ปลูกลำไยมากที่สุดคือ 56,932 ไร่ รองลงมาคือ อำเภอพร้าว 34,151 ไร่ และอำเภอสันป่าตอง 27,291 ไร่ ตามลำดับ ดังตารางที่ 4.4 (สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่, 2551ก) ส่วนในจังหวัดลำพูนพื้นที่ปลูกที่สำคัญในการผลิตลำไยของจังหวัดลำพูนคือ อำเภอลี้ อำเภอป่าซาง อำเภอเมืองลำพูน อำเภอบ้านโฮ่ง และอำเภอแม่ทา ตามลำดับ โดยอำเภอลี้มีพื้นที่ปลูกลำไยมากที่สุดคือ 76,475 ไร่ รองลงมาคือ อำเภอป่าซาง 48,041 ไร่ และอำเภอเมืองลำพูน 42,521 ไร่ ตามลำดับ ดังตารางที่ 4.5 (สำนักงานเกษตรจังหวัดลำพูน, 2552)

ตารางที่ 4.4 สถิติการปลูกลำไยในจังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2551/2552

อำเภอ	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่ให้ผล (ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)
เมืองเชียงใหม่	1,957	1,957	350	685
เชียงดาว	12,569	12,569	600	7,541
จอมทอง	56,932	48,232	630	30,386
ดอยสะเก็ด	3,014	2,862	870	2,490
ฝาง	5,252	5,252	900	4,727
หางดง	15,934	15,934	1,180	18,802
ฮอด	19,779	19,568	1,200	23,482
แม่แจ่ม	1,391.75	1,391.75	1,200	1,670
แม่ริม	5,188	5,090	810	4,123
แม่แตง	19,079	19,079	850	16,217
อมก๋อย	269	269	400	108
พร้าว	34,151	34,151	1,000	34,151
สะเมิง	886	886	400	354
สันกำแพง	3,584	3,584	800	2,867
สันป่าตอง	27,291	27,213	1,200	32,656
สันทราย	7,427.25	7,407.25	780	5,778
สารภี	26,883	26,883	1,000	26,883

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

อำเภอ	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่ให้ผล (ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)
แม่อาย	1,769	1,769	570	1,008
ดอยเต่า	16,840	16,840	750	12,630
เวียงแหง	587	587	700	411
ไชยปราการ	11,690	11,690	950	11,106
แม่วาง	17,518	16,969	1,000	16,969
แม่ออน	2,300	1,990	850	1,692
ดอยหล่อ	25,266	25,266	750	18,950
รวม	**317,557**	**307,439**	**897**	**275,684**

ที่มา: สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่, 2551

ตารางที่ 4.5 สถิติการปลูกลำไยในจังหวัดลำพูน ปี พ.ศ. 2551/2552

อำเภอ	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่ให้ผล (ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)
เมืองลำพูน	42,525	30,357	569	17,266
แม่ทา	25,888	23,896	421	10,052
บ้านโฮ่ง	37,867	31,176	1,171	36,497
ลี้	76,475	61,895	462	28,607
ทุ่งหัวช้าง	10,159	7,160	656	4,698
ป่าซาง	51,861	33,674	978	32,934
บ้านธิ	11,353	8,350	477	3,983
เวียงหนองล่อง	18,181	11,204	731	8,194
รวม	**274,308**	**207,712**	**685**	**142,229**

ที่มา: สำนักงานเกษตรจังหวัดลำพูน, 2552

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

4.3.2 ระยะเวลาที่ผลผลิตออกสู่ตลาด

ผลผลิตลำไยจะออกสู่ตลาดประมาณเดือนกรกฎาคมถึงสิงหาคมของทุกปี แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพันธุ์ของลำไยและแหล่งเพาะปลูก โดยลำไยพันธุ์ดอซึ่งเป็นพันธุ์เบาจะออกสู่ตลาดก่อนพันธุ์อื่นในเดือนกรกฎาคมถึงสิงหาคม ส่วนพันธุ์เบี้ยวเขียว พันธุ์แห้ว และพันธ์สีชมพูจะออกสู่ตลาดในเดือนกรกฎาคมถึงกันยายน ดังตารางที่ 4.6 (พิทยา และพาวิน, 2545) ซึ่งในปัจจุบันระยะเวลาการออกสู่ตลาดของลำไยได้เปลี่ยนแปลงไป เกษตรกรได้มีการทำลำไยนอกฤดูมากขึ้นทำให้มีผลผลิตออกสู่ตลาดตลอดทั้งปี ลำไยพันธุ์ดอสามารถแบ่งช่วงเวลาการเก็บเกี่ยวได้คือ ลำไยในฤดูจะเก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงเดือนกรกฎาคมถึงสิงหาคม และลำไยนอกฤดูจะเก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงเดือนกันยายนถึงมิถุนายน (สมสวย, 2548)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 4.6 ช่วงเวลาการเก็บเกี่ยวของลำไยแต่ละพันธุ์ในจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน

พันธุ์	จังหวัด	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ดอ	เชียงใหม่												
	ลำพูน												
เบี้ยว เขียว	เชียงใหม่												
	ลำพูน												
แห้ว	เชียงใหม่												
	ลำพูน												
สีชมพู	เชียงใหม่												
	ลำพูน												

ที่มา: พิทยา และพาวิน, 2545

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

4.3.3 การเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว

ดัชนีการเก็บเกี่ยว

ลำไยในฤดูปกติใช้เวลาตั้งแต่เริ่มแทงช่อดอกจนกระทั่งผลแก่ประมาณ 7 เดือนในขณะที่การผลิตลำไยนอกฤดูอาจใช้ระยะเวลาสั้นกว่าหรือช้ากว่าฤดูกาลปกติ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมในระหว่างการพัฒนาของผล ดังในตารางที่ 4.7 ตัวอย่างเช่น ถ้าให้โพแทสเซียมคลอเรตในเดือนสิงหาคมผลลำไยจะแก่ช้ากว่าฤดูกาลปกติ เพราะผลลำไยมีการเจริญเติบโตผ่านช่วงอากาศหนาวเย็น เกษตรกรจึงอาศัยความชำนาญในการดูว่าผลลำไยแก่พร้อมที่เก็บเกี่ยวโดยสังเกตจากลักษณะทางกายภาพคือขนาดของผลลำไยมีขนาดใหญ่ขึ้น ผลเปลือกด้านนอกเรียบ เมล็ดมีสีดำ เนื้อมีรสหวาน

วิธีการเก็บเกี่ยว

การเก็บเกี่ยวลำไยเริ่มเก็บตั้งแต่ตอนเช้าถึงบ่าย โดยใช้บันไดหรือพะองพาดไปบนต้นลำไยเพื่อปีนขึ้นไปหักช่อผล ถ้าช่อผลอยู่ไกลมือไม่สามารถเอื้อมถึงใช้ตะขอโน้มกิ่งมาหักช่อผลแล้วนำมาใส่ในเข่งที่ผู้เก็บนำขึ้นไปด้วย เมื่อช่อผลลำไยเต็มข่วงแล้วจึงหย่อนเข่งลงมาแล้วเปลี่ยนเข่งใหม่ขึ้นไปแทน นำช่อผลลำไยที่เก็บได้มาตัดแต่งเอาใบและก้านที่ไม่มีผลออก แต่ละช่อตัดให้ยาวประมาณ 5 นิ้ว คัดขนาดผลและบรรจุลงในภาชนะ เช่น ตะกร้าพลาสติก หรือกล่องกระดาษ ในการเก็บเกี่ยวลำไยจะเก็บเกี่ยวครั้งเดียวให้หมดทั้งต้นหรือไม่เกินสองครั้ง

การคัดขนาด

นำช่อผลลำไยมาคัดขนาดโดยให้ผลในช่อมีขนาดใกล้เคียงกันคัดแยกช่อผลที่มีขนาดผลใกล้เคียงกันนำมารวมกัน เพื่อนำไปบรรจุตะกร้า สำหรับการกำหนดเกรดลำไยถูกกำหนดโดยพ่อค้าตามจุดรับซื้อต่างๆ แต่ละที่มีการกำหนดเกรดลำไยแตกต่างกัน ส่วนการจำหน่ายลำไยผลสดเพื่อนำไปทำลำไยอบแห้งนำไปผ่านเครื่องคัดขนาดซึ่งมีการกำหนดเกรดที่แน่นอน ดังตารางที่ 4.8 (พิทยา และพาวิน, 2545)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 4.7 ช่วงเวลาการเก็บเกี่ยวลำไยที่ให้โพแทสเซียมคลอเรตในเดือนต่างๆ

เดือนที่ใช้ โพแทสซียมคลอเรต	ประมาณ 7 เดือน ⟷	เดือนที่เก็บเกี่ยว ผลผลิตลำไย
ต้นมกราคม		กลางสิงหาคม
ต้นกุมภาพันธ์		กลางกันยายน
ต้นมีนาคม		ต้นตุลาคม
ปลายเมษายน		ต้นพฤศจิกายน
ต้นพฤษภาคม		กลางพฤศจิกายน
ต้นมิถุนายน		กลางธันวาคม
ปลายมิถุนายน		ต้นมกราคม
ต้นกรกฎาคม		ต้นกุมภาพันธ์
ต้นสิงหาคม		กลางมีนาคม
ต้นกันยายน		กลางเมษายน
ต้นตุลาคม		กลางพฤษภาคม
ต้นพฤศจิกายน		ต้นมิถุนายน
ต้นธันวาคม		กลางกรกฎาคม

ที่มา: สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 1, 2551

หมายเหตุ: - ช่วงเวลาการเก็บเกี่ยว ให้นับจากการใส่โพแทสเซียมคลอเรตไปแล้วประมาณ 7 เดือน ซึ่งอาจมีการผันแปรไปตามสภาพแวดล้อมในแต่ละปี แหล่งปลูก อายุต้นและการจัดการ

- ตลาดต่างประเทศมีความต้องการลำไยมากช่วงเดือนธันวาคม มกราคม และกุมภาพันธ์

ตารางที่ 4.8 การกำหนดเกรดผลสด (ลำไยร่วง) เพื่อนำไปทำลำไยอบแห้ง

เกรด	เส้นผ่าศูนย์กลางของผล (เซนติเมตร)
AA	มากกว่า 2.5
A	2.2-2.5
B	2.0-2.2
C	น้อยกว่า 2.0

ที่มา: พิทยา และพาวิน, 2545

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

มาตรฐานลำไยสดของ มกอช.

ลำไยไทยมีคุณภาพมาตรฐานระดับสากล สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) กระทรวงกระเกษตรและสหกรณ์ ได้กำหนดมาตรฐานในด้านการตลาดของลำไยสดและแบ่งเกรดของผลลำไยตามขนาดและน้ำหนักของผล ดังนี้

มาตรฐานลำไยสด กำหนดไว้มี 5 ขนาด (1-5) โดยพิจารณาจากจำนวนผลต่อกิโลกรัม ลำไยช่อมีจำนวนผลน้อยกว่า 85 ถึงมากกว่า 115 ผล/กิโลกรัม ลำไยผลเดี่ยวมีจำนวนผลน้อยกว่า 91 ถึงมากกว่า 123 ผล/กิโลกรัม เป็นต้น ทั้งนี้โดยมีมาตรฐานลำไยสดขนาด 1-5 ดังตารางที่ 4.9

การรับซื้อลำไยสดของผู้ประกอบการไม่ได้ใช้มาตรฐานของทางราชการที่กำหนด แต่จะกำหนดเป็นเกรด A, B, C หรือสัญลักษณ์ของบริษัทแทน ผู้ประกอบการใช้เกรดเป็นเกณฑ์พิจารณาตัดสินราคาลำไยประกอบกับสีของผลต้องเหลืองและความสม่ำเสมอในการคัดขนาดที่บรรจุในแต่ละตะกร้า ดังนั้น พ่อค้าหรือผู้ประกอบการจะให้ราคาผลผลิตลำไยแตกต่างกันตามความชำนาญประสบการณ์ของผู้ประกอบการเป็นหลัก (สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 1, 2551)

ตารางที่ 4.9 มาตรฐานของลำไยสด

ขนาด	ลำไยสด (จำนวนผลต่อกิโลกรัม)	
	ลำไยช่อ	ลำไยผลเดี่ยว (ลำไยร่วง)
1	น้อยกว่า 85	น้อยกว่า 91
2	85-94	91-100
3	95-104	101-111
4	105-114	112-122
5	มากกว่า 115	มากกว่า 123

ที่มา: สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 1, 2551

การจัดเรียงผลลำไย (สถานวิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2549)

1. ลำไยช่อ แต่ละช่อควรมีผลผลิตลำไยติดอยู่ไม่ต่ำกว่า 3 ผล และความยาวช่อไม่เกิน 15 เซนติเมตร มีผลร่วงที่เกิดระหว่างการขนส่งได้ไม่เกินร้อยละ 10 โดยจำนวนหรือน้ำหนักของทั้งภาชนะบรรจุ

2. ลำไยผลเดี่ยว ต้องตัดให้เหลือขั้วไว้ แต่ยาวไม่เกิน 5 มิลลิเมตร

ผู้บริโภคในบางประเทศ เช่น จีน ไม่ต้องการให้มีก้านลำไยปนในปริมาณมากเกินไป จึง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ควรตัดแต่งผลลำไยก่อนบรรจุลงตะกร้า โดยตัดเป็นผลเดี่ยวให้มีก้านยาวไม่เกิน 5 มิลลิเมตรและมีรอยตัดตรงเพื่อป้องกันความเสียหายระหว่างการขนส่ง

บรรจุภัณฑ์

ภาชนะที่ใช้ในการบรรจุลำไยเพื่อนำไปจำหน่ายในปัจจุบัน (สถานวิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2549) มีดังนี้

1. ตะกร้าพลาสติก ในปัจจุบันพ่อค้าส่งออกนิยมบรรจุลำไยในตะกร้าพลาสติกซึ่งมีขนาดบรรจุผลลำไยรวมตะกร้า 12 กิโลกรัม การบรรจุจะบรรจุโดยนำช่อผลลำไยที่คัดเกรดแล้วเรียงลงในตะกร้า โดยด้านหน้าตะกร้าต้องเรียงช่อลำไยโดยไม่ให้เห็นก้านช่อหรือเห็นก้านช่อน้อยที่สุด

2. ตะกร้าพลาสติก มีขนาดบรรจุผลลำไยรวมตะกร้า 3 กิโลกรัม

3. กล่องกระดาษที่ใช้สำหรับบรรจุลำไยสด มีขนาดบรรจุลำไยได้ประมาณ 10 กิโลกรัม และ 15 กิโลกรัม

4.4 การตลาดลำไยไทย

4.4.1 ลักษณะการซื้อขายลำไย

ลักษณะการขายลำไยของเกษตรกรผู้ปลูกลำไย (อนันต์, 2547 และพิทยา และพาวิน, 2545) มีดังต่อไปนี้

1. การขายแบบเหมาสวน เป็นลักษณะการขายแบบเหมาสวนก่อนที่ผลผลิตจะออกสู่ตลาด หรือเป็นการซื้อขายล่วงหน้า ซึ่งอาจขายเหมาเป็นบางส่วนหรือขายเหมาทั้งหมดก็ได้ โดยพ่อค้าเข้าไปติดต่อตกลงราคาซื้อขายกับเกษตรกรเจ้าของสวนที่ต้องการจะเหมา ซึ่งการขายแบบเหมาสวนนี้มี 2 แบบคือ การขายเขียว และการขายในระยะเริ่มแก่

- การขายเขียว ขายตั้งแต่ระยะที่ต้นลำไยแทงช่อดอก ระยะนี้ชาวสวนและพ่อค้าไม่สามารถคาดคะเนผลผลิตลำไยได้ดีนัก การขายเหมาสวนในลักษณะนี้เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การขายดอก การกำหนดราคาขึ้นอยู่กับความพอใจของพ่อค้าและชาวสวนตกลงกันส่วนการจ่ายเงินอาจจ่ายเงินทั้งหมดในครั้งเดียวหรือมัดจำไว้จำนวนหนึ่งแล้วชำระเงินอีกครั้งหนึ่งหรือหลายๆ ครั้งในระหว่างการเก็บผล ซึ่งแล้วแต่ทั้งสองฝ่ายตกลงกัน สำหรับการเก็บเกี่ยวผลผลิต การคัดขนาด และการบรรจุหีบห่อจะเป็นหน้าที่ของพ่อค้าผู้รับซื้อทั้งหมด

- การขายในระยะผลเริ่มแก่ ซึ่งในช่วงนี้ชาวสวนและพ่อค้าสามารถคาดคะเนผลผลิตได้ดีพอสมควร ดังนั้นราคาซื้อขายเหมาสวนสูงกว่าการขายเขียวและขายได้ในราคาที่ใกล้เคียงกับราคาตลาด ส่วนการกำหนดราคาและการเก็บเกี่ยวเป็นลักษณะเดียวกันกับการขายเขียว

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

2. เกษตรกรขายเองหรือขายอิสระ การขายในลักษณะนี้ชาวสวนลำไยเป็นผู้ควบคุมและจัดการเก็บลำไยเอง จากนั้นนำผลผลิตไปจำหน่ายตามจุดรับซื้อต่างๆ หรือพ่อค้ามารับซื้อที่สวน หรืออาจนำผลผลิตไปวางขายที่ตลาดหรือผู้บริโภคโดยตรง โดยชาวสวนอาจขายแยกตามเกรดหรือขายคละก็ได้ สำหรับราคาของผลผลิตนั้นขึ้นอยู่กับปริมาณของผลผลิตที่ออกสู่ตลาดในช่วงนั้น ถ้ามีปริมาณน้อยมักจำหน่ายราคาสูง นอกจากนี้เกษตรกรเก็บลำไยเองแล้วนำไปแปรรูป เป็นลำไยอบแห้งจำหน่ายเองด้วย

3. รวมกลุ่มขาย เป็นการขายในลักษณะที่เกษตรกรรวมกลุ่มกันขายลำไยให้กับพ่อค้า เพื่อได้มีอำนาจการต่อรองทางด้านราคากับพ่อค้าแต่ในการขายในลักษณะนี้ยังไม่เป็นที่นิยมมากนัก

4.4.2 ช่องทางการจัดจำหน่ายผลผลิต

สถานวิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2549) ได้ระบุช่องทางการจัดจำหน่ายลำไยสด โดยมีคนกลางที่เกี่ยวข้องกับการจัดจำหน่ายลำไยสด ดังนี้

- หน่วยงานราชการต่างๆ เช่น องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร (อตก.) สหกรณ์การเกษตร เป็นต้น
- พ่อค้าคนกลางที่รับซื้อลำไยส่งเข้ากรุงเทพฯ ไปจำหน่ายตามตลาดต่าง ๆ
- ผู้ส่งออกลำไยสดมีการส่งออกไปยังต่างประเทศ

4.4.3 การขนส่งลำไยสด (สถานวิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2549)

1. การขนส่งลำไยสดภายในประเทศ มีพ่อค้า ผู้รวบรวมหรือผู้ส่งออกมารับซื้อโดยเกษตรกรผู้ปลูกลำไยใช้รถยนต์ 4 ล้อ (รถกระบะ) ส่วนใหญ่ในการขนส่ง พ่อค้าเมื่อซื้อลำไยจากเกษตรกรผู้ปลูกลำไย มีการขนส่งโดยรถยนต์ 4 ล้อหรือ 6 ล้อ และ 10 ล้อเพื่อส่งออกไปยังตลาดขนาดใหญ่ เช่น ตลาดสี่มุมเมือง กรุงเทพฯ

2. การขนส่งลำไยสดไปต่างประเทศ ส่วนใหญ่มีการขนส่งทางเรือ นอกจากนี้ยังมีการขนส่งทางรถยนต์และทางอากาศ แต่การขนส่งทางอากาศมีปริมาณไม่มากนัก โดยที่

- ฮ่องกง มีการขนส่งทางเรือและทางอากาศ
- ประเทศมาเลเซีย มีการขนส่งทางรถยนต์
- ประเทศสิงคโปร์ มีการขนส่งทางรถยนต์
- ประเทศแคนาดา มีการขนส่งทางเรือและทางอากาศ

4.4.4 การส่งเสริมการตลาด

กิจกรรมส่งเสริมการตลาดเป็นกิจกรรมที่จัดเพื่อส่งเสริมการปลูกและจำหน่ายลำไย ซึ่งจัดเป็นประจำทุกปี โดยเมื่อพิจารณาจากปริมาณผลผลิตในแต่ละปีแล้ว จังหวัดเชียงใหม่ และลำพูน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

เป็นจังหวัดที่ปลูกลำไยมากที่สุดในประเทศไทย (สถานวิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2549)

- จังหวัดเชียงใหม่ มีตลาดค้าส่งลำไยครบวงจร โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ ตลาดกลางธารเกษตร และสำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่

- จังหวัดลำพูน จัดเทศกาลลำไย โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบคือ สำนักงานเกษตรจังหวัดลำพูน

4.4.5 วิถีการตลาดลำไย

ผลิตผลลำไยจากแหล่งผลิตหรือสวนลำไยของเกษตรกรก่อนถึงมือผู้บริโภคนั้น ได้ผ่านพ่อค้าในระดับต่างๆ เช่น พ่อค้าท้องที่ พ่อค้าท้องถิ่น พ่อค้าขายส่งกรุงเทพฯ โรงงานแปรรูป พ่อค้าขายส่งต่างจังหวัด พ่อค้าปลีก เป็นต้น ซึ่งพ่อค้าแต่ละระดับมีหน้าที่แตกต่างกัน (อนันต์, 2547) มีดังต่อไปนี้

1. เกษตรกร จำหน่ายผลผลิตให้กับพ่อค้าท้องที่ พ่อค้าท้องถิ่น พ่อค้าปลีก พ่อค้าขายส่งต่างจังหวัด พ่อค้าขายส่งกรุงเทพฯ โรงงานแปรรูป ผู้ส่งออก และขายให้กับผู้บริโภคภายในประเทศโดยตรง

2. พ่อค้าท้องที่ รับซื้อผลผลิตลำไยจากเกษตรกรแล้วจำหน่ายผลผลิตต่อไปให้กับพ่อค้าท้องถิ่น พ่อค้าขายส่งต่างจังหวัด พ่อค้าขายส่งกรุงเทพฯ พ่อค้าขายปลีก ผู้ส่งออกและโรงงานแปรรูป

3. พ่อค้าท้องถิ่น ทำหน้าที่จำหน่ายผลผลิตต่อไปให้กับพ่อค้าขายส่งกรุงเทพฯ โรงงานแปรรูป และผู้ส่งออก

4. โรงงานแปรรูป รับซื้อผลผลิตมาแล้วทำการแปรรูปเป็นลำไยกระป๋อง ละไยอบแห้งและลำไยแช่แข็ง เพื่อจำหน่ายทั้งภายในประเทศและส่งออกต่างประเทศ

5. พ่อค้าขายส่งกรุงเทพฯ จำหน่ายผลผลิตลำไยให้กับพ่อค้าขายปลีก พ่อค้าต่างจังหวัด และผู้บริโภคภายในประเทศ

6. พ่อค้าขายปลีก ซื้อผลผลิตลำไยมาจำหน่ายให้กับผู้บริโภคภายในประเทศ

นอกจากนี้สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร (2552) ได้รวบรวมวิถีการตลาดของผลผลิตลำไยในปี พ.ศ. 2552 ไว้ ดังภาพที่ 4.1

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

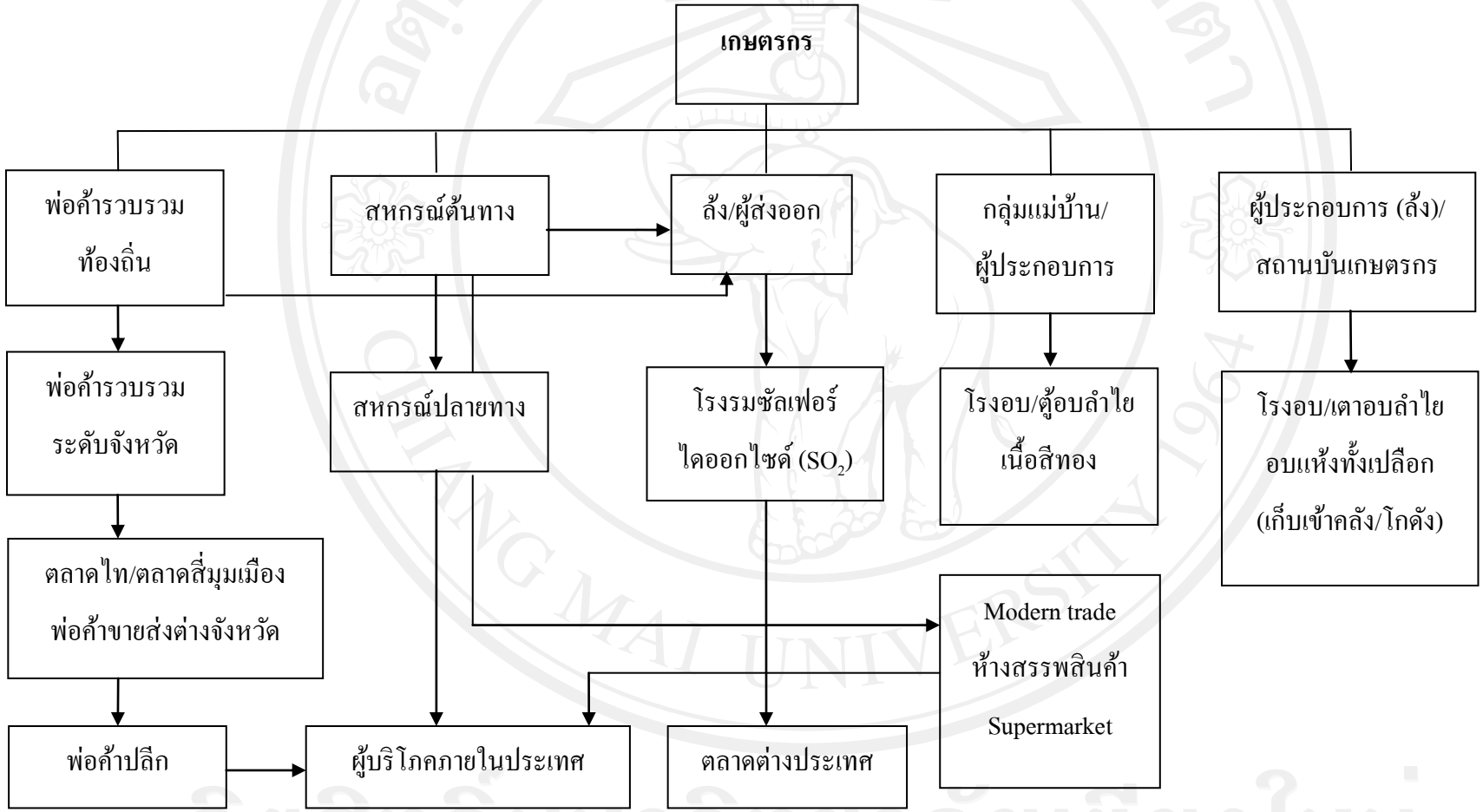

ภาพที่ 4.1 วิถีการตลาดลำไยสดในปี พ.ศ. 2552

ที่มา: สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร, 2552

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

4.5 ตลาดลำไยภายในประเทศ

ลักษณะของผลผลิตที่บริโภคภายในประเทศมี 2 ลักษณะคือ ลำไยสดและลำไยแปรรูป ซึ่งตลาดบริโภคลำไยสดภายในประเทศในอดีตเคยเป็นตลาดที่มีขนาดใหญ่และรองรับผลผลิตในสัดส่วนสูงที่สุด ต่อมาในระยะหลังการส่งออกลำไยสดและการแปรรูปลำไยมีการขยายตัว ทำให้สัดส่วนของการรองรับลำไยลดลง อย่างไรก็ตามแม้สัดส่วนดังกล่าวลดลงแต่ความสำคัญของตลาดบริโภคภายในประเทศไม่ได้ด้อยไปกว่าตลาดส่งออกต่างประเทศ เนื่องจากเป็นตลาดที่รองรับผลผลิตได้ไม่จำกัดคุณภาพทั้งเกรดเอ เกรดบี เกรดซี จึงเป็นตลาดที่สามารถรองรับผลผลิตที่เหลือจากการส่งออกได้เป็นอย่างดี (อนันต์, 2547) โดยมีตลาดที่เป็นศูนย์กลางการซื้อขายที่สำคัญ ได้แก่ ตลาดมหานาค ตลาดสี่มุมเมือง ปากคลองตลาด และตลาดไท (พิทยา และพาวิน, 2545) ซึ่งตลาดขายส่งสี่มุมเมืองด้านเหนือและตลาดไทสามารถรองรับผลผลิตคิดเป็นสัดส่วนของการบริโภคภายในประเทศประมาณ 45 เปอร์เซ็นต์ ตลาดมหานาคและตลาดปากคลองตลาดประมาณ 30 เปอร์เซ็นต์ และตลาดรถเร่ ซึ่งลำไยจะกระจายไปตามจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศ โดยพ่อค้าไปรับซื้อเองในแหล่งผลิตหรือที่สวนหรือที่จุดรับซื้อ และนำไปขายโดยตรงยังจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศประมาณ 25 เปอร์เซ็นต์ (อนันต์, 2547)

4.6 ตลาดลำไยที่สำคัญในต่างประเทศ

ลำไยเป็นผลไม้ที่ประสบความสำเร็จในการส่งออกมาก ทั้งนี้เพราะลำไยเป็นผลไม้ที่มีประเทศคู่แข่งน้อยเมื่อเทียบกับผลไม้ชนิดอื่น ซึ่งโดยรวมแล้วมูลค่าการส่งออกในแต่ละผลิตภัณฑ์ของลำไยคือ ลำไยสด ลำไยแช่แข็ง ลำไยอบแห้ง และลำไยกระป๋อง มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น (อนันต์, 2547) โดยตลาดต่างประเทศเป็นตลาดที่สำคัญในการจำหน่ายผลผลิตลำไย เนื่องจากผลผลิตกว่าร้อยละ 50 ของไทยมีการส่งออกไปจำหน่ายยังตลาดต่างประเทศ ซึ่งการส่งออกลำไยสดคิดเป็นมูลค่า 1.7-1.9 พันล้านบาทต่อปี (สถานวิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2549)

ปัจจุบันประเทศไทยมีศักยภาพในการส่งออกมากขึ้น เนื่องจากได้มีการพัฒนาเทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยวลำไยเพื่อการส่งออกโดยการรมควันด้วยซัลเฟอร์ไดออกไซด์ จึงสามารถส่งไปได้ไกลถึงยุโรป ได้แก่ แคนาดา ฝรั่งเศส อังกฤษ ซึ่งเป็นตลาดที่ต้องการลำไยคุณภาพสูงเนื่องจาก

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ผู้บริโภคมีระดับรายได้สูง การซื้อขายในตลาดยุโรปนี้จะเป็นไปตามคำสั่งซื้อ (order) จึงรับรองผลผลิตได้จำกัดตามที่ระบุไว้ในคำสั่งซื้อเท่านั้น แต่ผู้ส่งออกจำหน่ายได้ราคาค่อนข้างดีและมีเสถียรภาพ (อนันต์, 2547)

ตลาดหลักที่สำคัญในการส่งออกลำไยสดของไทยคือ คือ สาธารณรัฐประชาชนจีน ฮ่องกง สิงคโปร์ มาเลเซีย แคนาดา สหรัฐอเมริกา นอกจากนี้ยังมีตลาดอื่นๆ อีก เช่น ไต้หวัน ฟิลิปปินส์ บรูไน อินโดนีเซีย สาธารณรัฐเกาหลี ประเทศในแถบตะวันออกกลาง และประเทศในแถบยุโรป (สถานวิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2549) โดยการนำเข้าลำไยสดของฮ่องกงเป็นการส่งออกต่อไปยังจีน (พิทยา และพาวิน, 2545) ตลาดหลักที่รองรับผลผลิตส่วนใหญ่ คือ สาธารณรัฐประชาชนจีน(รวมฮ่องกง) นอกจากนี้ในแถบยุโรปตลาดที่รองรับลำไยสด เช่น ฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ อังกฤษ (สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 1, 2551)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved